
INSTYTUT BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ

ul. Do Studzienki 63, 80-227 Gdańsk
tel. (48 58) 524 49 00
faks (48 58) 524 49 08
<http://www.ibngr.edu.pl>
ibngr@ibngr.edu.pl

**WPLYW STRATEGII LIZBOŃSKIEJ
NA STRATEGIE BIZNESOWE BANKÓW
W ZAKRESIE BANKOWOŚCI
DETALICZNEJ I KORPORACYJNEJ**

GDAŃSK, KWIECIEŃ 2008

SPIS TREŚCI

Synteza. Wpływ Strategii Lizbońskiej na strategie biznesowe banków w zakresie bankowości detalicznej i korporacyjnej – Marta Penczar.....	5
I. WPLYW STRATEGII LIZBOŃSKIEJ NA BANKOWOŚĆ DETALICZNĄ W POLSCE W PERSPEKTYWIE 2010 ROKU	11
1. Wpływ integracji rynku kredytów konsumenckich w Unii Europejskiej na strategie biznesowe banków krajowych – Marta Penczar	11
1.1. Na czym polega integracja rynku kredytów konsumpcyjnych w UE?	11
1.2. Jakie działania będzie realizowała Komisja Europejska w perspektywie 2012?.....	14
1.3. Co oznacza integracja rynku kredytów konsumpcyjnych dla krajowych banków?.....	15
2. Co oznacza integracja rynku kredytów hipotecznych dla banków krajowych w perspektywie średniookresowej? – Błażej Lepczyński	20
2.1. Działania Komisji Europejskiej na rzecz integracji rynku kredytów hipotecznych w perspektywie średniookresowej.....	20
2.2. Co oznacza integracja dla polskiego rynku bankowego i krajowych banków?.....	23
3. Wpływ integracji rynku płatności detalicznych w UE na strategie biznesowe banków krajowych w perspektywie 2012 – Michał Szymański	25
3.1. Integracja rynku płatności detalicznych w UE – założenia	25
3.2. Dotychczasowe osiągnięcia i plany na najbliższe lata	26
3.3. Implikacje integracji dla strategii banków krajowych	27
II. WPLYW STRATEGII LIZBOŃSKIEJ NA BANKOWOŚĆ KORPORACYJNĄ W POLSCE W PERSPEKTYWIE 2012 ROKU – MICHAŁ PRZYBYŁOWSKI	30
1. Planowane zmiany w prawodawstwie krajowym – nadrabianie zaległości.....	30
2. Pozycja sektora bankowego w finansowaniu przedsiębiorstw	32
3. Globalizacja krajowego rynku kapitałowego	35
4. Znaczenie Giełdy Papierów Wartościowych w finansowaniu przedsiębiorstw	39
5. Nowy rynek nieregulowany narzędziem niwelacji luki kapitałowej	41
6. Dynamiczny rynek fuzji i przejęć.....	42
7. Fundusze inwestycyjne.....	43

SYNTEZA. WPŁYW STRATEGII LIZBOŃSKIEJ NA STRATEGIE BIZNESOWE BANKÓW W ZAKRESIE BANKOWOŚCI DETALICZNEJ I KORPORACYJNEJ – MARTA PENCZAR

1. Priorytety działań Komisji Europejskiej do 2010 roku w zakresie integracji rynków finansowych określa *Biała Księga, Polityka w dziedzinie usług finansowych 2005–2010* z grudnia 2005 roku. Cele polityki Komisji w dziedzinie usług finansowych na kolejne pięć lat to:

▶ **Dynamiczna konsolidacja ukierunkowana na stworzenie zintegrowanego, otwartego, konkurencyjnego i sprawnego pod względem gospodarczym rynku finansowego UE.**

Polityka Komisji w tym obszarze będzie koncentrować się na kontynuacji rozpoczętych już działań w ramach FSAP oraz usuwaniu istniejących jeszcze barier gospodarczych. Szczególna uwaga będzie poświęcona przyspieszeniu integracji rynków detalicznych i usprawnieniu działania rynku kapitału ryzyka promującego innowacyjne działania firm europejskich. W efekcie podjętych działań powinien nastąpić swobodny przepływ kapitału, w ramach skutecznych uregulowań w zakresie nadzoru ostrożnościowego i prowadzenia działalności gospodarczej.

▶ **Wdrożenie, egzekwowanie i systematyczne poddawanie ocenie istniejącego prawodawstwa oraz rygorystyczne stosowanie zasad lepszego stanowienia prawa do inicjatyw w przyszłości (*better regulation*).**

Stosowanie zasady lepszego stanowienia prawa będzie realizowane na pięciu płaszczyznach. Po pierwsze, Komisja będzie prowadziła otwarte konsultacje z interesariuszami rynku przy opracowywaniu koncepcji nowych regulacji prawnych, a otrzymane sugestie, streszczenia i raporty publikować na swoich stronach internetowych. Po drugie, każda nowa inicjatywa będzie analizowana pod kątem oceny (*impact assessment*) wpływu na gospodarkę, biznes i konsumentów, co pozwoli na wybór najlepszej opcji dla proponowanej regulacji. Po trzecie, Komisja w większym stopniu monitorować będzie wdrażanie i egzekwowanie już przyjętych regulacji prawnych w poszczególnych krajach członkowskich. Po czwarte, Komisja zadeklaruje przeprowadzanie analizy *ex-post* uchwalonych regulacji, aby zbadać, czy wprowadzone przepisy prawne realizują pierwotnie założony cel i służą integracji rynków finansowych. I po piąte, wdrażane regulacje będą monitorowane przez forum użytkowników usług finansowych FIN-USE, którzy będą mogli wyrażać swoje opinie na temat kierunków rozwoju polityki UE w dziedzinie usług finansowych. W opinii Komisji pozwoli to na wzmocnienie strony popytowej rynku (konsumentów) i poprawę edukacji finansowej konsumentów.

▶ **Polepszenie współpracy i ujednoczenie przepisów w dziedzinie nadzoru w Unii Europejskiej.**

Polityka Komisji w tym obszarze będzie realizowana poprzez skuteczne wdrożenie procesu Lamfalussy'ego oraz wzmocnienie współpracy i przepływu informacji pomiędzy organami

nadzorczyimi poszczególnych państw członkowskich w zakresie m.in. podziału kompetencji pomiędzy organami nadzorczyimi państwa pochodzenia i państwa goszczącego.

2. Obecny stopień integracji sektora finansowego jest zróżnicowany w poszczególnych segmentach rynku. O ile rynek międzybankowy i bankowość korporacyjną można uznać za rynki relatywnie zintegrowane, o tyle bankowość detaliczna pozostaje nadal narodowa. Strategie biznesowe banków w okresie najbliższych kilku lat, powinny więc oczekiwać wzmożonych działań Komisji Europejskiej, zmierzających do osiągnięcia wyższego stopnia zintegrowania rynku bankowości detalicznej.

3. Priorytetem działań Komisji Europejskiej na rynku kredytów konsumpcyjnych w najbliższych dwóch latach będzie opublikowanie ostatecznego kształtu **dyrektywy w sprawie umów o kredyty konsumenckie**. Po sześciu latach konsultacji, prace nad dyrektywą znajdują się w końcowej fazie. Ostatni etap prac na kształtem nowej dyrektywy regulującej obszar kredytów konsumpcyjnych rozpoczął się w 2007 roku pod przewodnictwem Prezydencji Niemieckiej, która za zgodą Rady, zaproponowała kompromisowe rozwiązania dotyczące najbardziej spornych kwestii w sprawie nowych warunków funkcjonowania rynku kredytów konsumpcyjnych. 16 stycznia 2008 roku Parlament Europejski przyjął rezolucję legislacyjną, mającą na celu przyjęcie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie umów o kredyt konsumencki. Pełne zakończenie prac nad projektem dyrektywy nastąpić może do końca 2008 roku.

Krajowe banki powinny więc uwzględniać w strategiach biznesowych do 2012 roku konsekwencje wprowadzenia do prawodawstwa polskiego regulacji zawartych w dyrektywie w sprawie umów o kredyt konsumencki.

Raport Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce wskazuje jednak jednoznacznie na negatywne skutki dla krajowego sektora bankowego wynikające z implementacji dyrektywy do prawa krajowego. Według Autorów raportu należy oczekiwać wzrostu kosztów funkcjonowania podmiotów na rynku kredytowym oraz wykluczenia z rynku niektórych segmentów klientów o niskiej wiarygodności kredytowej. Ekspertki szacują, że wartość kredytów, które nie zostałyby zaciągnięte w przypadku implementacji dyrektywy w sprawie umów o kredyt konsumencki, może wynieść w Polsce 3,65% wartości całego rynku kredytów konsumenckich, m.in. z uwagi na wzrost marży kredytowej o 0,86 pkt. %.

Realne zagrożenia dla strategii biznesowych banków w kontekście integracji rynku kredytów konsumpcyjnych w UE mogą wynikać z trzech kluczowych grup ryzyka. Zaliczyć do nich należy:

- I. istotny wzrost poziomu ochrony konsumenta na rynku;
- II. konieczność poniesienia obciążeń finansowych w związku z dostosowaniem do nowych reguł funkcjonowania rynku;
- III. wzrost konkurencji na rynku kredytów konsumpcyjnych.

Jednolite zasady udzielania kredytów konsumenckich w UE mogą jednak stanowić szanse rozwojowe dla krajowych banków w perspektywie długookresowej. **Korzyści dla banków z integracji rynku kredytów konsumpcyjnych** należy postrzegać przez pryzmat możliwości zwiększenia ekspansji kredytowej na inne rynki krajów Wspólnoty i wzrostu efektów skali działalności. Będzie to możliwe z kilku przyczyn.

Po pierwsze, zasada jednolitej licencji bankowej oraz zasada nadzoru państwa macierzystego ustanowione w dyrektywie w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe umożliwią bankom sprawne rozpoczęcie działalności w innym kraju członkowskim.

Po drugie, wprowadzenie zasady maksymalnej harmonizacji prawa na terenie całej Wspólnoty pozwoli bankom na przygotowanie wystandaryzowanej transgranicznej oferty produktowej, co w istotny sposób może ograniczyć poziom dodatkowych kosztów funkcjonowania na zagranicznych rynkach. Obecnie bowiem brak jednolitych zasad udzielania kredytu i standardów ochrony konsumenta niesie ze sobą konieczność dostosowania przez bank produktu kredytowego do specyfiki rynku zagranicznego. Przejawia się to między innymi w zróżnicowanym podejściu do sposobu liczenia całkowitego kosztu kredytu i elementów wchodzących w jego skład, prawa do odstąpienia od umowy, czy zakresu obowiązkowej informacji udzielanej klientowi przed zawarciem umowy kredytowej.

Po trzecie, szansą na wzrost działalności transgranicznej dla krajowych banków, jest szersze wykorzystanie zdalnych kanałów dystrybucji w procesie sprzedaży kredytów – Internetu i telefonu. Sprzedaż produktów kredytowych poprzez elektroniczne kanały dystrybucji reguluje już obecnie dyrektywa w sprawie sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość (zob. szerzej: M. Penczar, *Wpływ integracji rynku kredytów konsumenckich w Unii Europejskiej na strategię biznesowe banków krajowych*).

4. Po prawie trzech latach dyskusji, Komisja Europejska w grudniu 2007 roku opublikowała *Białą Księgę dotyczącą integracji rynku kredytów hipotecznych w UE*. W *Białej Księdze* przedstawiono pakiet środków mający na celu poprawę wydajności oraz konkurencyjności rynków kredytu hipotecznego na cele mieszkaniowe w UE.

Z punktu widzenia Komisji, kluczowe znaczenie dla integracji rynku kredytów hipotecznych ma wzmocnienie pozycji konsumenta na rynku kredytowym. Ochrona praw konsumenta będzie realizowana poprzez następujące działania:

1. wzrost informacji na etapie przed zawarciem umowy,
2. obowiązek podawania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania,
3. odpowiedzialne udzielanie kredytów,
4. prawo konsumenta do przedterminowej spłaty kredytów.

Ocena działań przedstawionych w *Białej Księdze* wskazuje, że beneficjentami integracji będą europejscy konsumenci. Zwiększenie stopnia transgranicznej sprzedaży kredytów hipotecznych wzmocni konkurencję na rynku mieszkaniowych kredytów hipotecznych, co powinno dać korzyści w postaci większej dostępności i różnorodności kredytów hipotecznych oraz niższych cen. Integracja powinna doprowadzić także do wzmocnienia pozycji klienta na rynku kredytów hipotecznych.

Dla strategii biznesowych banków ważny jest jednak fakt, iż w najbliższych kilku latach, polski rynek kredytów hipotecznych pozostanie przede wszystkim pod wpływem uwarunkowań krajowych. Procesy integracji rynku kredytów hipotecznych w UE będą miały znacznie mniejsze znaczenie dla strategii biznesowych dużych banków krajowych.

Z perspektywy banków, integracja to przede wszystkim koszty związane z koniecznością podniesienia standardów w zakresie ochrony konsumentów. Są to koszty dostosowawcze, związane z koniecznością zmian w procedurach, strukturach, systemach IT banku oraz szkoleniem pracowników. Banki muszą liczyć się, że wraz z integracją i związanym z tym procesem większym otwarciem polskiego rynku kredytów hipotecznych na zagraniczną konkurencję, nastąpi istotny wzrost poziomu konkurencji.

Regulacyjne wzmocnienie pozycji konsumentów oraz wzrost konkurencji to oczywiście zagrożenia dla banków, przynajmniej w krótkim okresie. Są to czynniki, które nie będą sprzyjały tworzeniu wartości dla akcjonariuszy. W dłuższym okresie integracja i wartość dla akcjonariuszy są prawdopodobnie koherentne.

Z drugiej strony, integracja stwarza również szanse dla banków na rozszerzenie skali działania poprzez udzielanie kredytów konsumentom z innych państw członkowskich. Kredytodawcy hipoteczni mogą odnieść korzyści dzięki zwiększeniu przejrzystości w kilku obszarach (rejestrów kredytowych, ksiąg wieczystych, procedur zajmowania obciążonej nieruchomości, wskaźników cen nieruchomości) (zob. szerzej: B. Lepczyński, *Co oznacza integracja rynku kredytów hipotecznych dla banków krajowych w perspektywie średniookresowej?*).

5. W zakresie rynku płatności detalicznych w euro, strategie biznesowe krajowych instytucji finansowych powinny oczekiwać, że realizacja SEPA stanowić będzie dla banków ogromne wyzwanie. Będzie miało ono jednak znaczenie dopiero po wejściu Polski do strefy euro. Wynika to z nieuchronnego wystąpienia dwóch niekorzystnych procesów: wzrostu kosztów na skutek niezbędnych działań dostosowawczych i spadku cen w wyniku działań regulacyjnych oraz wzrostu konkurencji. Efektem tych procesów będzie znaczny spadek rentowności, który może przekształcić ten dochodowy obecnie obszar działalności w źródło strat.

Zagrożenia związane z SEPA są o tyle istotne, że realizacja płatności stanowi jeden z podstawowych elementów działalności bankowej. Usługi płatnicze są tak mocno związane z działalnością banków, że w zasadzie zawsze muszą być przez banki świadczone, chociażby w celu umożliwienia klientom korzystania z ich rachunków.

Szacuje się, że pomimo wzrostu wolumenu płatności, SEPA obniży bezpośrednio przychody banków z tytułu płatności o od 13 do 29 miliardów euro (30 do 60%) w stosunku do wielkości oczekiwanych w 2010 r. W najbardziej pesymistycznym scenariuszu, banki musiałyby obniżyć poziom kosztów związanych z przetwarzaniem płatności o 50%, aby zachować obecny poziom rentowności. Spadek ten stanowi szczególne wyzwanie w kontekście już obecnie niewielkiej zyskowności tego segmentu działalności bankowej.

Przy ocenie zagrożeń należy uwzględnić fakt, że w obszarze płatności niezwykle duże znaczenie ma skala działalności. W strukturze kosztów związanych z dostosowaniem do SEPA duży udział mają koszty stałe: pozyskanie odpowiedniej wiedzy i kompetencji, dostosowanie procedur i systemów IT, wdrożenie nowych standardów itp. Także znaczna część ponoszonych przez banki opłat związanych z realizacją płatnością ma charakter degresywny. W tym kontekście SEPA może okazać się szansą na ekspansję biznesową, np. poprzez świadczenie usług outsourcingowych dla innych podmiotów, nie posiadających odpowiedniej skali działania i/lub kompetencji lub odwrotnie – ograniczenie kosztów generowanych przez usługi płatnicze poprzez outsourcing części lub całości związanych z tym procesów.

W związku z dostosowywaniem do SEPA istotne dla strategii biznesowych banków jest ustalenie, które funkcje wchodzące w skład procesu realizacji płatności, bank zamierza realizować samodzielnie, a które outsourcować. Możliwe jest bowiem przyjęcie strategii polegającej na oferowaniu, w wybranym zakresie, usług podmiotom zewnętrznym. Decyzję w zakresie outsourcingu należy podjąć jeszcze przed rozpoczęciem prac dostosowawczych do SEPA, gdyż w zależności od wyboru prac, część może być albo ograniczona (skorzystanie z usług podmiotów zewnętrznych), albo znacznie poszerzona (budowa centrum przetwarzania płatności świadczącego usługi na zewnątrz). Podstawowymi czynnikami, które należy brać pod uwagę przy podejmowaniu powyższej decyzji są: obecna i planowana skala działania oraz stopień wyeksploatowania infrastruktury: jeżeli znajduje się ona pod koniec cyklu życiowego, wtedy outsourcing ma więcej zalet, niż w przypadku posiadania infrastruktury nowoczesnej i elastycznej (zob. szerzej: M. Szymański, *Wpływ integracji rynku płatności detalicznych w UE na strategię biznesowe banków krajowych w perspektywie 2012*).

6. Planowane na 2008 r. zmiany w kluczowych ustawach regulujących funkcjonowanie polskiego rynku kapitałowego, w związku z implementacją prawą europejskiego, pozwolą na nadrobienie zaległości w stosunku do pozostałych krajów członkowskich oraz zwiększą atrakcyjność krajowego rynku z punktu widzenia klientów. Dla krajowych podmiotów operujących na rynku finansowym oznacza to z jednej strony większą konkurencję, ale z drugiej strony głębszą integrację umożliwiającą łatwiejszą ekspansję za granicą. W perspektywie roku 2012, zmiany w prawodawstwie wspólnotowym będą dotyczyć sprawozdań finansowych, niezależności procesu audytu, praw akcjonariuszy oraz funduszy nie objętych regulacjami UCITS. Konkurencyjność krajowego rynku kapitałowego powinna być wspierana szybszą implementacją dyrektyw Komisji Europejskiej, co wpłynie na atrakcyjność rynku krajowego i przyczyni się do powszechniejszego traktowania przez inwestorów naszego kraju, jako integralnej części jednolitego rynku europejskiego.

Realizacja Strategii Lizbońskiej, widoczna szczególnie w coraz powszechniejszym funkcjonowaniu jednolitego paszportu, zwiększa w istotny sposób integrację krajowego rynku kapitałowego z rynkiem UE. Sytuacja taka powoduje wzrost konkurencji dla krajowych firm inwestycyjnych ze strony zagranicznych podmiotów, które rozpoczynają działalność w Polsce, bez konieczności otwierania oddziału. Zezwolenie na działalność wydawane jest przez kraj pochodzenia firmy inwestycyjnej, a nadzór w kraju goszczącym jest jedynie notyfikowany o zamiarze rozpoczęcia działalności. Zasada ta dotyczy także krajowych firm, które mogą uzyskać możliwość prowadzenia działalności w pozostałych krajach UE. Niemniej jednak, dynamika przyrostu zagranicznych podmiotów (zarówno firm inwestycyjnych jak i instytucji kredytowych), zainteresowanych działalnością w Polsce jest znacznie większa niż krajowych instytucji zainteresowanych ekspansją zagraniczną. Podobna sytuacja dotyczy prospektu emisyjnego (jego uznania na zasadach jednolitego paszportu), z którego korzystają przedsiębiorstwa zagraniczne, a krajowe podmioty wybierają Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie. Zagrożeniem dla strategii biznesowych banków w perspektywie 2012 roku jest oczekiwany wzrost zainteresowania polskich przedsiębiorstw rynkami zagranicznymi, co związane będzie z efektem wzrostu prestiżu i możliwościami plasowania dużych ofert akcji.

Dalsze zmiany w prawodawstwie UE będą ukierunkowane na znoszenie barier administracyjnych zmierzających do wzrostu integracji i efektywności jednolitego rynku kapitałowego. Działania Komisji Europejskiej będą prowadzić do ujednoczenia kosztów związanych

z różnego typu usługami na rynku finansowym. Komisja Europejska będzie podejmować działania celem większej harmonizacji przepisów i standardów przejrzystości dla funduszy nie objętych regulacjami UCITS – fundusze nieruchomości, fundusze hedgingowe, fundusze *venture capital*, czy też fundusze majątku państwowego (*Sovereign Wealth Fund*) (por. szerzej: M. Przybyłowski, *Bankowość korporacyjna w kontekście Strategii Lizbońskiej*).